

10-дгы сыныф Ана тили дерси.

Мевзу: Сез теркиби.

Макъсад: Мевзуны темелли анълатмакъ,
бильгилерини теренлештирмек ве пекитмек.
Ана тильге меракъ ашламакъ ве сербест лаф
этмеге огретмек.

Корьгезме: Джедвеллер, ресимлер, тестлер, китап,
ребуслар, дефтер.

Дерсини кетишаты:

I. Тешкилий муит.

II. Эв вазифеси тешкерюв.

Суаль: Фразеология акъкъында не билесиз?

Джевап: Фразеология (грекчеден ибаре акъкъында
илим)-тургъун сез бирикмелери.

Месея: Тиш къайрамакъ, бурун сокъмакъ.

Суаль: Сез бирикмелери насыл мейдангъа келе ве
насыл сойлары ола?

Джевап: Сезлер сейлешюв нетиджесинде бири-
биринен къошула ве сез бирикмелерини
мейдангъа кетирелер. Сез бирикмелери эки
тюрю ола: сербест ве тургъун.

Суаль: Сербест сез бирикмелери насыл япыла?

Джевап: Сербест сез бирикмелери нутукъ
процессинде япыла.

Месея: Чай (сув) къайнатмакъ, тиземнинъ
(анамнынъ) антери.

Суаль: Тургъун сез бирикмелери насыл япыла?

Джевап: Тургъун сез бирикмелерине-фразеологик сез
бирикмелери дейлер. Лакъырды вакъытында
олар азыр алда нутукъкъа кирсетилелер.

Месея: Бу балалгъа козь тийди.

Энди бу ресимге бакъып (1) Насыл фразеологик бирикмелер окъумакъ мумкюн?

1. Козю елда къалмакъ.
2. Тиль чыкъармакъ.
3. Ярагъа туз сепмек.
4. Баш айландырмакъ.

Агъзавий шу бирикмелернен джумле тизмек.

III. Янъы мевзу: Сез теркиби.

Тахтагъа (2) джедвель асыла.

Джедвель ярдымынен суаллерге джевап берюв.

Суаль: Сезлер насыл къысымларгъа болюне?

Джевап: Сезлер тамыр, негиз, ялгъамаларгъа болюне

Суаль: Неге тамыр дейлер?

Джевап: Сезнинъ умумий къысмына тамыр дейлер.

Суаль: Неге негиз дейлер?

Джевап: Тамыргъа сез япыджы ялгъама къошулып
негиз япыла.

Суаль: Насыл ялгъамалар билесиз?

Джевап: Сез япыджы, сез денъиштириджи, шекиль
япыджы ялгъамалар ола.

Мисаллер тахтада ве дефтерге языла ве (5) джедвель
ярдымынен талиль этиле.

Багъча, багъчаван, багъчада, тузнынъ, тузлукътан,
тузлу.

Вазифе: Оджа окъуй, талебелер бу сезлерини айырып
эки группагъа язмакъ кереклер.

Ишни, орды, багъчаджылыкъ, ишкир,
Багъчадан, сызыкъ, оракъ, ишке, ишчи,
оракънынъ.

Вазифе: Шу сезлернинъ тамырыны, негизини
ялгъамаларыны бильгилемек керек.

Тахтагъа эки ребус асыла (3,4) ве талебелер бу ребусларны чезмек кереклер ве ичинден сез япыджы ялгъамаларнен япылгъан сезлерни тапмакъ кереклер.

Джевап: Сез япыджы:

Койдеш
Балыкъчы
Шекирлик
Тузлукъ
Козьлюк

Башкъа сезлер:

Чанакъ
Къартоп
Къардаш
Къазан
Къаш

IV. Пекитюв

Тахтагъа джедвель (6) асыла онынъ ве тахтада олгъан джедвеллерге эсасланып тестлерге джевап берюв (дефтерге язмагъа)

1. Сезнинъ умумий къысмы

- а) негиз
- б) тамыр
- в) ялгъама

2. Тамыр ве негизге къошулгъан къысым

- а) эджа
- б) созукъ
- в) ялгъама

3. Тамыргъа сез япыджы ялгъама къошулып япыла

- а) ургъу
- б) негиз
- в) эджа

4. Трактор+

- а) чы
- б) чи
- в) джы (къатты ве яныгъыравукъ)

5. Шекер+

- а) люк

б) лик (йымшакъ)

в) лек

6. Сют+

а) лик

б) люк (дудакълы)

в) лак

V Эвге вазифе №45-46 мешгъулиет 48 (1-2)

VI Баалав.